

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin “Bir millət, iki dövlət” formatında qiymət verdiyi, Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün “Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri bizim kədərimizdir” kimi mənalandırdığı Türkiyə və Azərbaycan arasındakı münasibətlər tarixin sınağından üzuağ çıxmış, dünyada bənzəri olmayan birliyin və qardaşlığın misilsiz örnəyidir. Bir il əvvəl bu dostluğu və qardaşlığı strateji müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırmış Şuşa Bəyannaməsinin qəbul edilməsi Azərbaycan ilə Türkiyə arasında hərtərəfli əməkdaşlığı daha böyük hədəflərə yönəltdi.

Dost dar gündə tanınar deyiblər. Zətan Türkiyə və Azərbaycan dostluğunu sınağa ehtiyac olmasa da, biz həmişə bir-birimizin yanında olmuşuq. Azərbaycanın müstəqilliyini ilk tanıyan dövlətin Türkiyə Cümhuriyyəti olması heç də təsadüfi deyildi. Təcavüzkar Ermənistan rejimi Qarabağı və onun ətrafındakı torpaqlarımızı işğal edəndə Türkiyənin işğalçı dövlətlə diplomatik əlaqələr qurmaması və onunla sərhəd qapılarını bağlaması bizə çox böyük mənəvi və diplomatik dəstək olmuşdur.

1999-cu ildə İstanbulda dağıdıcı zəlzələ baş verərkən təbii fəlakətdən zərər çəkənlərə ilk humanitar yardım göstərən dövlət Azərbaycan olmuşdu. O zaman biz Azərbaycanın tibb işçiləri Türkiyəli qardaşlarımız üçün qan donorluğu kampaniyası keçirmişdik.

Qardaşlığımızın sarsılmazlığının ən yüksək təzahürü olan Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması isə ötən bir ildə hər iki ölkədə sonsuz iftixar və güvəncə söz açılan tarixi hadisədir.

sevimsinə çevrildi!

Nə xoşbəxtlik ki, tək millət iki dövlət olaraq bu 30 illik yolu yan-yanı, çiyin-çiyinə addımladıq. Qəhrəmanlığımızla birgə öyündük, şəhidlərimizə birlikdə rəhmət oxuduq, Zəfər müjdəsinə bir yerdə sevinдик.

Ortaq tarixi köklərimizdən, qan, gen yaddaşımızdan qaynaqlanan birliyimizin siyasi ifadəsi olaraq dövlətlərimiz arasında onlarca müxtəlif tarixi sənədlər imzalanmışdır. Bu müqavilələrin, sazişlərin zirvəsi, heç şübhəsiz ki, bir il əvvəl Şuşa şəhərində dövlət başçıları İlham Əliyevin və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın imzaladığı Şuşa Bəyannaməsidir!

Bölgə xalqlarının həyatında öz siyasi, tarixi, strateji əhəmiyyətinə görə Şuşa bəyannaməsi bir əsr əvvəl – 13 oktyabr 1921-ci ildə 5 dövlət arasında bağlanmış Qars müqaviləsi ilə müqayisə edilə bilər! Şuşa bəyannaməsi ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin yeni strateji mərhələyə

Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı Şuşa Bəyannaməsi ilə möhürlənib

Bu yerdə bir öyüncü hadisə də yada düşür. 2014-cü ilin 24 aprelində Praqada Şərq tərəfdaşlığının 5-ci ildönümünə həsr olunmuş konfrans keçirildi. Bu beynəlxalq məclisdə Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyan Türkiyə əleyhinə hədyanlar söylədi, onu soyqırım iddiaları ilə suçlamağa cəhd etdi. Təkrar söz alan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu böhtançı həyasızlığı yerindəcə və layiqincə cavablandırdı:

“Bu gün təəssüf ki, Ermənistan prezidenti burada fürsətdən istifadə edərək Türkiyəyə yenidən hücum edir. Bunu etmək asandır, çünki bu masa arxasında Türkiyə nümayəndələri yoxdur. Ancaq mən buradayam və Ermənistanın cavabını mən verəcəyəm!”.

Lakin Ermənistan diplomatik cəbhədə ona verilən belə kəskin cavablardan nəticə çıxartmadı və bu yol Azərbaycan–Türkiyə birliyinin və qardaşlığının möhtəşəmliyindən güc alan 44 günlük Zəfər savaşı ilə sonlandı. Türkiyənin mötəbər dəstəyi ilə aparılan II Qarabağ müharibəsi qələbə zirvəsi Şuşada bitdi. Azğın düşmən təslim aktını imzalamaq məcburiyyətində qaldı və qardaşlığımız qarşısında diz çökdü.

Qarabağ uğrunda müqəddəs Vətən savaşı günlərində bütün Türkiyə ayaq üstə idi, Türkiyənin nəfəsinə hər an hiss edirdik. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevlə birlikdə Türkiyə Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan da ermənipərəst güclərə savaşı açdı, Azərbaycanın haqq işini təkrar- təkrar dünyaya bəyan etdi. Türkiyə mediası gecə-gündüz yanı-mızda oldu, Gəncənin mülki əhalisinə ermənilər tərəfindən raket terroru törədildə ilk xəbəri dünyaya məhz Türkiyə kanalları çatdırdı. CNN Türk kanalının müxbiri qeyrətli türk bacımız Fulya Öztürk isə bütün gəncənilər

qaldırılmasını nəzərdə tutmaqla yanaşı, yeni hədəfləri də müəyyən etdi, eyni zamanda, Qafqaz bölgəsi xalqları arasında dinc birgəyaşayış və əməkdaşlıq perspektivlərini də özündə ehtiva edir.

Şuşa Bəyannaməsi bu şəhərinin Azərbaycanın və bütövlükdə Türk dünyasının qədim mədəniyyət beşiyi olduğunu bird aha dünyaya elan etdi. Bu tarixi sənəddə iki dost və qardaş ölkə arasında imzalanmış bütün beynəlxalq sənədlərə, o cümlədən Qars müqaviləsinə sadiq olduğumuz bir daha təsdiq edildi. Bildirildi ki, bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpası, eləcə də region dövlətləri arasında münasibətlərin normallaşdırılması kontekstində Naxçıvan Muxtar Respublikasının xüsusi coğrafi vəziyyətinin nəzərə alınmasının vacibliyini, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin açılması və həmin dəhlizin davamı kimi Naxçıvan–Qars dəmir yolunun tikintisinin iki ölkə arasında nəqliyyat-kommunikasiya əlaqələrinin intensivləşməsinə mühüm töhfə olacaq.

Şuşa bəyannaməsi bölgədə davamlı və daimi sülhün bərqərar olunmasına, bölgə dövlətləri arasında qarşılıqlı etimad mühitinin yaranmasına, iqtisadi və mədəni əməkdaşlığın artmasına xidmət edən bir çox layihələrin həyata keçməsinə də möhkəm siyasi-hüquqi əsaslar müəyyən etdi. Belə layihələrin ən önəmlisi cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın təklif etdiyi “6-lar platforması”dır. Xüsusi ilə, Zəngəzur nəqliyyat kommunikasiya dəhlizinin yaradılması regionda yerləşən bütün dövlətlərin Türkiyə və Azərbaycanla yanaşı, Rusiyanın, İranın, Gürcüstanın və bu platformaya qoşulduğu halda Ermənistanın bir-biri ilə, eləcə də dünya dövlətləri ilə turistik, iqtisadi, mədəni əməkdaşlıq imkanlarını xeyli genişləndirmiş olacaq.

Zəngəzur dəhlizi Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu xəttinə və Qədim İpək yoluna, eləcə də Fars körfəzinə Fin körfəzi ilə birləşdirən Şimal–Cənub nəqliyyat koridoruna əhəmiyyətli alternativ yaratmaqla yanaşı, Türk dünyasının 100 il bundan əvvəl pozulmuş coğrafi bağlantısını da təmin etmiş olacaqdır!

Nəhayət, Şuşa Bəyannaməsi ölkələrimiz arasında hərbi, siyasi, iqtisadi, turistik, mədəni əlaqələrimizin yeni mərhələsinə müəyyən etməklə, həm də dünya dövlətlərinə, o cümlədən regionda sülhə və sabitliyə əngəl olmaq istəyən dövlətlərə sərt xəbərdarlıq bildirdi: “Tərəflərdən hər hansı birinin fikrincə, onun müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına və ya təhlükəsizliyinə qarşı üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə, Tərəflər birgə məsləhətləşmələr aparacaq və bu təhdid və ya təcavüzün aradan qaldırılması məqsədilə BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə müvafiq təşəbbüs həyata keçirəcək, bir-birinə BMT Nizamnaməsinə uyğun zəruri yardım göstərəcəklər”.

Şuşa Bəyannaməsində yer almış bu müddəalar dünya güclərinə bir daha xatırlatdı ki, Azərbaycan tək deyil, onun ərazi bütövlüyü məsələsi həm də qüdrətli Türkiyə dövlətinin qorunması altındadır. Eyni zamanda, Türkiyəyə yönəlmiş hər hansı terror, iğtişas çağırışı, kiber və enerji təhlükəsizliyi məsələlərində Azərbaycan həmişə qardaş Türkiyənin yanında olacaq. Bu bəyannamə Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin bərpası, diaspor fəaliyyəti, parlamentlərarası əməkdaşlığın daha da yüksəldilməsi, 1915-ci il hadisələrinin düzgün təqdim edilməsi və tarixi həqiqətlərin təhrif

edilməklə siyasiləşdirilməsi cəhdlərinə qarşı mübarizə sahəsində birgə fəaliyyətin strateji əsası kimi tarixə yazıldı. Müştərk dəyərlərə söykənən sıx əlaqələri humanitar, sosial müdafiə, elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, gənclər və idman sahələrində daha da inkişaf etdirmək istiqamətində əməkdaşlığın artırılması məsələləri də bəyannamədə mötəbər yer alıb.

Şuşa Bəyannaməsinin imzalanmasından bir il ötür. Bu bir il ərzində qardaşlığımız daha da möhkəmlənmiş, iqtisadi, siyasi, mədəni, humanitar əlaqələrimiz daha da genişlənməmişdir. Şuşada və bütövlükdə, Qarabağda, işğaldan azad olmuş torpaqlarımızda Azərbaycan və Türkiyə bayraqları yanaşı dalğalanır, birlikliyimizin və qardaşlığımızın tənənəsini dünyaya bəyan edir. Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda Azərbaycan və Türkiyə iş adamları birlikdə bərpa-quruculuq işləri aparırlar. Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda yeni tarix yazılır – Türk dünyasının şərəf, şan-şöhrət tarixi. Bu tarixin möhürü isə Şuşa bəyannaməsidir.

İnanırıq ki, Şuşa bəyannaməsində nəzərdə tutulan müddəaların hamısı zaman-zaman həyata keçəcək, bölgəmizə davamlı sülh, iş birliyi və rifah gətirəcək, Türkiyəni və Azərbaycanı uzun illər regionda əsas söz sahibi kimi tanıdacaq. Belə bir məqamda ötən əsrin sonlarında ulu öndər Heydər Əliyev Türkiyədən gələn bir qrup iş adamını qəbul edərkən onlara demişdi: “Azərbaycana tez-tez gəlin, heç bir işiniz olmasa da gəlin, bir çayımızı içib gedin. Qoy bütün dünya görsün ki, biz tək deyilik, biz bir yerdəyik. Qardaş öz qardaşı ilə güclüdür!”.

Musa QULİYEV,
Milli Məclisin deputatı